

POSUDZOVANIE, ODŠKODŇOVANIE A PREVENCIA POŠKODENÍ SPÔSOBENÝCH NOSENÍM VOJENSKEJ ROVNOŠATY VZOR 60

Plk. MUDr. Michal ZAMBOR

Kožné oddelenie vojenskej nemocnice v Bratislave
(náčelník: plk. MUDr. Michal Zambor)

Percento kožných chorôb z povolania z celkového počtu chorôb z povolania sa pohybuje v celoštátnej relácii okolo 50 %. Zdá sa však, že zachytávanie kožných chorôb z povolania ďaleko zaostáva za ich skutočným výskytom.

V podmienkach ČSLA kožné choroby z povolania tvoria vysoké percento z celkového počtu chorôb z povolania. Z nich v prevažnej miere sa jedná o poškodenie nosením vojenskej rovnošaty vzor 60. Táto diagnóza je tiež najčastejším dôvodom priezračného konania. Než k tomu dôjde, sú poskytované úľavy v nosení vojenskej rovnošaty vzor 60, ako aj obmedzenia vo výcviku, čo znižuje kvalitu pripravenosti.

Poškodenia spôsobené ostatnými škodlivinami, ako sú pohonné látky a mazadlá, konzervačné látky, rôzne saponáty a iné hrajú podradnú úlohu. Preto sa bližšie budeme zaoberať len poškodeniami, ktorých príčinou sú impregnáty vo vojenskej rovnošate vzor 60.

Poškodenia sú relatívne časté. Pri ich vzniku pôsobia aj ďalšie faktory, a to potenie, psychická a fyzická záťaž, časový faktor, mikrotraumatizácia, dispozícia a iné. Môžeme ich zadeliť do dvoch klinických jednotiek, a to dermatitis contacta irritativa (toxica) a eczema contactum allergicum.

Dermatitis contacta irritativa (toxica)

Táto vzniká pôsobením chemických látok impregnovaných v maskovacej rovnošate najčastejšie. Obyčajne vzniká pri prvom kontakte. Okrem toxicity impregnovaných látok uplatňujú sa pri vzniku aj iné faktory. Táto je lokalizovaná najčastejšie na miestach tesného styku, a to v ľakťových a podkolenných jamkách a okolo krku s typickými klinickými znakmi.

Po vyhojení poskytujú sa na určité doby úľavy v zmysle obmedzenia alebo úplného vylúčenia nosenia vojenskej rovnošaty vzor 60. Trvalé úľavy v tomto zmysle sú možné len ojedinele. V prípade, že sa nám nepodarí zabrániť jej opakovanému vzniku a prechodu do ekzému, potom prepúšťame do pomeru mimo činnnej služby. Dočasnú neschopnosť stanovujeme na 24 mesiacov.

Eczema contactum allergicum

Vzniká pri opakovanom styku s vojenskou rovnošatou vzor 60 a pri spolupôsobení ostatných faktorov a obyčajne prechodom z dermatitis contacta irritativa, vzácne i priamo. Pri

niektorých činnostiach vojsk sa rušia všetky obmedzenia a je možný ďalší styk s maskovacou rovnošatou vzor 60 i u jednotlivcov, ktorí prekonali dermatitis contacta irritativa. Obyčajne vzniká po opakovanom styku. Okrem vlastného klinického obrazu je častá generalizácia, tj. rozšírenie z miest tesného kontaktu na ostatné časti.

Pri stanovení diagnózy prepúšťame do pomeru mimo činnnej služby. Dočasnú neschopnosť určujeme na 24 mesiacov.

Pri posudzovaní profesionálneho kožného ochorenia sa zásadne vyžaduje zodpovedať tieto otázky:

1. či je choroba profesionálnej genézy, či vznikla alebo sa podstatne zhoršila v priamej a príčinnej súvislosti s vykonávanou prácou, výcvikom, pričom sa ako profesionálne uznávajú aj kožné choroby z používania organizáciou odporúčaných a dodávaných ochranných čistiacich prostriedkov kože,

2. či je zhoršenie zdravotného stavu trvalého rázu,

3. či vzniknuté poškodenie vyžaduje preradenie postihnutého,

4. či organizácia poskytla všetky predpísané a potrebné ochranné prostriedky,

5. či ich pracovník pravidelne a správne používal.

Kritéria profesionality poškodení spôsobených nosením vojenskej rovnošaty vzor 60:

1. Pracovná anamnéza, ktorá má byť overená (objektívizovaná), t. j. dôkazom nosenia vojenskej rovnošaty vzor 60, záznamami prvotného lekárskeho vyšetrenia a pravidelnými ročnými lekáskymi vyšetreniami a zdravotnými prehliadkami.

2. Klinický obraz s príslušnou lokalizáciou (východisko poškodenia, primárna lokalizácia a sekundárne šírenie prejavov). Potrebná rekonštrukcia priebehu choroby.

3. Pomocné vyšetrenia a to epikutanné kožné testy špeciálne s tkanivom maskovacej rovnošaty vzor 60.

4. Výsledky katamnestického sledovania (priebeh ochorenia, expozičná skúška u útvaru nosením rovnošaty vzor 60 za podmienok, pri ktorých došlo k poškodeniu), kde berieme v úvahu vyjadrenie NZS útvaru a výsledky dispenzárnej kontroly.

Lekár, ktorý nadobudol odôvodnené podozrenie, že ide o profesionálne poškodenie, podá hlásenie v zmysle vyhl. č. 130/58. Podozrenie sa hlási na predpísanom tlačive dvakrát a to:

prvý výtlačok si ponechá lekár, druhý výtlačok sa posielá PLO vojenskej nemocnice.

Na základe podozrenia preverí PLO príslušnej vojenskej nemocnice spolu s kožným oddelením a oddelením hygieny práce OHEO a rozhodne, či sa jedná o profesionálne poškodenie. K tomuto hláseniu musí byť veliteľom spracovaný profesiogram. V prípade priznania profesionálneho poškodenia podáva PLO vojenskej nemocnice hlásenie choroby z povolania na predpísanom tlačive 4krát, a to:

- 1 OHEO oddelenie hygieny práce,
- 1 NZS útvaru,
- 1 veliteľovi,
- 1 ostáva PLO.

Vychádza sa pritom zo Zoznamu chorôb z povolania uvedených v Prílohe číslo 1 k vyhl. č. 102/1964 Zb. a predpisu Všeob. 6-1/P 21-Práv: Vyšetrovanie a odškodňovanie úrazov a chorôb z povolania.

Za škodu spôsobenú profesionálnym poškodením zodpovedá vojenská správa. Spôsob a výšku odškodňovania určuje vyhl. č. 32/1965 Zb. Ministerstva zdravotníctva a Ministerstva starostlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov zo dňa 1. apríla 1965 o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia (Zb. Zák. č. 17/1965 ČSSR zo dňa 6. apríla 1965) a Všeob. 6-1/P 21-Práv. Komisie pre odškodňovanie pracovných úrazov a chorôb z povolania u jednotlivých útvarov na základe Rozhodnutia o priznaní choroby z povolania a výšky odškodného, ktoré vydáva PLO vojenskej nemocnice, konkrétne riešia finančné záležitosti.

Obidve poškodenia odškodňujeme jednorázovo za bolesť. Len výnimočne odškodňujeme za sťaženie spoločenského uplatnenia, nakoľko je predpoklad plného uplatnenia v civilnom živote po eliminácii škodliviny. Každý prípad je

potrebné riešiť individuálne, citlivo, uvážene a z celkového pohľadu.

Pri prepustení do pomeru mimo činnnej služby NZS vypisuje Prihlášku k ďalšiemu liečeniu pre kožné oddelenie v mieste bydliska, kde sú chorí ďalej liečení a dispenzarizovaní. Vojenské správy na základe dokumentov pri opätovnom uschopnení vydajú doklad, alebo urobia záznam vo vojenskej knižke o prekonaní ochorenia.

Tento postup možno použiť i pri riešení ostatných profesionálnych kožných ochorení a poškodení.

V podmienkach ČSLA nie je možno v súčasnosti v tak masovom meradle vopred zisťovať znášanlivosť vojenskej rovnošaty vzor 60. Preto prevencia by mala začínať zdravotníckou výchovou. Ďalej treba plne uplatniť na úrovni NZS základnú a zvláštnu dispenzárnú starostlivosť a výsledky využívať k preventívnym opatreniam.

Súhrn

Poškodenia spôsobené nosením vojenskej rovnošaty vzor 60 sú časté. Okrem vlastných impregnátov hrajú úlohu aj ďalšie faktory, a to potenie, psychická a fyzická záťaž, časový faktor, mikrotraumatizácie a iné. Klinicky sa prejavujú dvoma jednotkami a to: dermatitis contacta irritativa a eczema contactum allergicum. Poškodení sa prepúšťajú do pomeru mimo činnú službu a odškodňujú sa jednorázovo za bolesť.

Pri prevencii poškodení spôsobených nosením vojenskej rovnošaty vzor 60 má svoje miesto zdravotnícka výchova, základná a zvláštna dispenzárna starostlivosť na úrovni NZS.

Kľúčová slova: Vojenská rovnošata vzor 60; Dermatitis contacta irritativa; Eczema contactum allergicum; Riešenie a prevencia.